

PROTOCOL Y CYFARWYDDWR GWASANAETHAU CYMDEITHASOL

Cefndir

Mae adran 144 o'r Ddeddf yn atgyfnerthu y gofyn bod awdurdod lleol yn gorfod penodi swyddog, a enwir yn gyfarwyddwr y gwasanaethau cymdeithasol, ar gyfer ei ddyletswyddau gwasanaethau cymdeithasol. Mae rhaid i awdurdod lleol benodi person sydd yn gallu arddangos y cymwyseddau sydd wedi cael eu nodi gan Gweinidogion Llywodraeth Cymru.

Pwrpas

Prif bwrpas y Protocol hwn yw ceisio gosod allan y trefniadau lleol ar gyfer diwallu gofynion Rhan 8 o'r Ddeddf mewn un dogfen sydd yn glir i bawb. Credir y bydd gwneud hyn yn sicrhau bod pawb perthnasol o fewn yr awdurdod yn deall y gofynion ohonynt o fewn y Ddeddf parthed y Rôl Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol.

Mae'r Cod Ymarfer wedi ei ddefnyddio fel rhan o'r Protocol er mwyn gwneud croes gyfeirio o'r gofyn a'r hyn sydd i ddigwydd yng Ngwynedd yn eglur a chlir i bawb.

Mae'r Protocol felly yn gosod yr angen o ran ein ymddygiad ac ymarfer parthed Rhan 8 o'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.

[Bydd y Cod Ymarfer mewn ysgrifen arferol a bydd ymateb y Cyngor i'r gofynion wedi ei roi mewn ysgrifen italig.]

[Mae paragraff 1 – 16 o'r Cod Ymarfer yn cynnig cyflwyniad yn unig.]

Swyddogaeth yn strwythur gweithredol yr awdurdod lleol (para 17 – 19)

Dyma sydd wedi ei osod allan o fewn y Cod Ymarfer:-

17. Rhaid bod gan y cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol statws digon uchel i gyflawni swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol yr awdurdod a chyflawni ei atebolrwydd. Rhaid bod

cynghorwyr a swyddogion perthnasol yn deall y lefel hon o awdurdod yn dda.

18. Ni waeth beth fo y trefniadau strwythurol gweithredol a gyflwynwyd gan awdurdod lleol, rhaid i'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol fod yn aelod o'r fîm rheoli corfforaethol bob amser a rhaid bod ganddo gyswllt uniongyrchol a'r pennaeth gwasanaeth cyflogedig a chynghorwyr a'i fod yn adrodd yn uniongyrchol wrthynt.
19. Aelodaeth o'r fîm rheoli corfforaethol yw'r system ffurfiol sy'n galluogi'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol i gyfrannu at weledigaeth y cyngor a'r cyfeiriad y mae'r cyngor yn mynd iddo a sicrhau bod gwasanaethau'n ceisio hyrwyddo llesiant pobl sydd ag anghenion o ran gofal a chymorth.

➤ **Trefniadau Cyngor Gwynedd ar gyfer ymateb i'r uchod**

Mae Rôl y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol wedi ei osod o fewn swydd un o'r Cyfarwyddwyr Corfforaethol. Mae'r Cyfarwyddwyr Corfforaethol yn atebol yn uniongyrchol i'r Prif Weithredwr, sef Pennaeth y Gwasanaeth Cyflogedig, ac mae'r rôl y Cyfarwyddwr Corfforaethol, sydd a chyfrifoldeb statudol am wasanaethau cymdeithasol, yn gwbl glir i aelodau ac i swyddogion ac wedi ei nodi o fewn gwybodaeth strwythurol ar wefan y Cyngor ac ar wybodaeth ysgrifenedig.

Mae'r Cyfarwyddwyr Corfforaethol yn aelodau o'r Tîm Rheoli Corfforaethol ac mae hyn yn galluogi'r Cyfarwyddwr penodol yma, yn ei rôl statudol i sicrhau ei bod yn gallu dylanwadu ar weledigaeth a chyfeiriad y Cyngor o ran materion yn ymwneud a llesiant a gofynion gofal unigolion.

Cyd-berthynas a'r Pennaeth y Gwasanaeth Cyflogedig ac Uwch Swyddogion eraill (para 20 – 27)

20. Rhaid i'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol adrodd yn uniongyrchol wrth y pennaeth gwasanaeth cyflogedig. Nid y pennaeth gwasanaeth cyflogedig sy'n penodi'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol ond mae'n debyg y bydd yn chwarae rhan yn y broses.

21. Rhaid i'r pennaeth gwasanaeth cyflogedig sicrhau ei fod yn goruchwyllo trefniadau'n fanwl bob amser a sicrhau bod gwasanaethau cymdeithasol yn cael eu hystyried yn flaenoriaeth gorfforaethol. Mae gan y pennaeth gwasanaeth cyflogedig swyddogaeth allweddol o safbwynt galluogi'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol i gyflawni swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol yr awdurdod lleol, a rhaid iddo sicrhau bod seilwaith corfforaethol yn cynorthwyo'r cyfarwyddwr i gyflawni ei atebolrwydd statudol.
22. Rhaid cytuno'n iawn ar y berthynas rhwng y pennaeth gwasanaeth cyflogedig a'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol a rhaid iddi gael ei chyfleu'n briodol i gynghorwyr, swyddogion a phartneriaid. Rhaid i hynny gael ei ategu mewn dogfennau llywodraethu a dirprwyo a ddylai gael eu hadolygu'n rheolaidd.
23. Rhaid i drefniadau atebolrwydd a llywodraethu alluogi'r pennaeth gwasanaeth cyflogedig i ganfod unrhyw fethiant systemig a pharhaus yng nghyswllt safonau ac ansawdd gwasanaethau gofal a chymorth, a'i alluogi i sicrhau bod y methiant hwnnw'n gael ei gywiro.
24. Fel aelod o'r fîm rheoli corfforaethol, mae'n bosibl y bydd yn ofynnol i gyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol ystyried goblygiadau cyffredinol o ran adnoddau, gan gynnwys materion cyllidebol. Mae'r pennaeth gwasanaeth cyflogedig a'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol yn gyfrifol am sicrhau bod cynghorwyr yn cael cyngor clir ynghylch lefel yr adnoddau sy'n ofynnol er mwyn i awdurdod lleol allu cyflawni ei swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol yn effeithiol.
25. Yn ogystal, rhaid i drefniadau gweithio a ddiffiniwyd fod ar waith rhwng y cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol ac uwchswyddogion eraill yn yr awdurdod lleol er mwyn sicrhau bod atebolrwydd y cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol yn cael ei gyflawni. Yn ogystal, dylai unrhyw achosion o rannu'r cyfrifoldebau hynny gael eu trafod yn fanwl a'u chyfleu'n glir.
26. Rhaid i effeithiolrwydd y trefniadau a ddiffiniwyd, o safbwynt cynorthwyo i gyflawni swyddogaethau cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol, gael ei werthuso'n rheolaidd.
27. Caniateir i'r unigolion a benodwyd yn gyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol ymgymryd a swyddogaethau eraill ar yr un pryd yn yr

awdurdod lleol, gan gynnwys swyddogaeth y cyfarwyddwr arweiniol ar gyfer plant a phobl ifanc. (Ceir cyfeiriadau pellach at y berthynas rhwng y cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol a'r cyfarwyddwr arweiniol ar gyfer gwasanaethau plant a phobl ifanc, os caiff y swyddogaethau hynny eu dal ar wahân, ym mharagraffau 50-52). Fodd bynnag, rhaid i awdurdodau lleol fod yn fodlon nad yw cyfrifoldebau ychwanegol yn effeithio'n andwyol ar allu unigolyn i gyflawni swyddogaethau cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol.

➤ **Trefniadau Cyngor Gwynedd ar gyfer ymateb i'r uchod**

Mae'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn adrodd yn uniongyrchol i'r Prif Weithredwr. Mae trefniadau yn eu lle yn ogystal ar gyfer sicrhau bod y Prif Weithredwr yn rhan allweddol o'r broses benodi y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol.

Mae cyfarfod wythnosol o'r Tîm Rheoli Corfforaethol lle mae modd i'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol godi unrhyw fater yn ymwneud a'r maes.

Yn ogystal, bob 6-8 wythnos mae angen i'r Prif Weithredwr gyfarfod yn unigol gyda'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol i drafod materion perthnasol. Enwir y cyfarfodydd hyn yn "cyfarfodydd llywodraethu maes gofal". Yn y cyfarfodydd hyn mae materion o bwys o fewn y maes gofal yn cael eu trafod a mae gofyn i'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol rannu unrhyw bryder gyda'r Prif Weithredwr. Dylai'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol ddefnyddio gwybodaeth perfformiad a chofrestrau risg o'r Adrannau Oedolion a Phlant. Yn ogystal bydd y Prif Weithredwr yn defnyddio'r cyfle yma i drafod gyda'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol unrhyw broblem o ran llwyth gwaith a'r rhwystrau gallai fod yn bresennol o ran diwallu'r rôl.

Uwchben y trefniadau uchod, mae gofyn i'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol hysbysu'r Prif Weithredwr os bydd mater o bryder yn codi rhwng y cyfarfodydd hyn.

Yn ogystal, yn y cyfarfod Panel Strategol Diogelu mae eitem safonol ar y rhaglen sydd yn rhoi cyfle i aelodau o'r panel i rhannu gwybodaeth perthnasol gyda'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol.

Penaethiaid gwasanaeth (para 28 – 29)

28. Rhaid bod trefniadau atebolrwydd cywir ar waith ar gyfer holl staff gwasanaethau cymdeithasol, p'un a ydynt yn cael eu rheoli'n uniongyrchol gan gyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol ai peidio. O fewn ffiniau'r awdurdod lleol, caiff cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol geisio strwythuro adrannau gwasanaethau cymdeithasol mewn modd sy'n golygu bod pobl eraill yn gyfrifol am ddarparu gwasanaethau. Er y caniateir i'r cyfrifoldeb am gyflawni rhai swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol gael ei drosglwyddo, er enghraifft, i benaethiaid gwasanaethau oedolion a phenaethiaid gwasanaethau plant a theluoedd, bydd y cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol yn parhau'n atebol am y swyddogaethau hynny.
29. Os nad y cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol yw rheolwr llinell uniongyrchol y sawl sy'n gyfrifol am ddarparu unrhyw elfen o wasanaethau cymdeithasol, rhaid sicrhau o hyd bod cyswllt rheolaidd rhwng y cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol a'r pennaeth gwasanaeth dan sylw. Rhaid i ddogfennau fframwaith ysgrifenedig nodi'n glir sut y mae cyfrifoldebau wedi'u cyflwyno i sicrhau bod swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol yn cael eu cyflawni'n effeithiol.

➤ **Trefniadau Cyngor Gwynedd ar gyfer ymateb i'r uchod**

Mae gan y Cyngor ddwy Adran sydd yn ymwneud yn uniongyrchol gyda materion gwasanaethau cymdeithasol, sef Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd a'r Adran Oedolion, lechyd a Llesiant. Mae gan yr adrannau hyn bennaeth bob un, ac mae'r penaethiaid hyn yn gyfrifol am y gwasanaethau o fewn eu hadrannau. Mae'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol serch hyn yn parhau i fod yn atebol am y meysydd gwaith hyn. Mae'r swydd ddisgrifiadau perthnasol yn gosod allan yn glir sut mae'r cyfrifoldebau wedi eu rhannu.

Bydd y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn cynnal cyfarfodydd rheolaidd (pob 6 – 8 wythnos) gyda'r ddau bennaeth perthnasol er mwyn trafod materion o bwys, perfformiad eu gwasanaethau a hefyd y cofrestr risg. Bydd materion sydd wedi eu codi o fewn arolygiadau allanol a mewnol hefyd yn cael eu trafod yn y cyfarfodydd hyn. Enwir y cyfarfodydd hyn yn "cyfarfodydd Tîm Statudol". Mae cylch gorchwyl ar gyfer y cyfarfod hyn.

Y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol sydd i werthuso y Penaethiaid o'r ddwy adran yma a bydd y Cyfarwyddwr hefyd yn rhan o'r broses benodi ar gyfer trefn recriwtio i'r swyddi hyn.

Mae penaethiaid eraill yn rhan o'r Grŵp Rheoli a hefyd mae'r rhai fwyaf allweddol, er enghraifft Pennaeth Addysg yn aelodau o'r Panel Strategol Diogelu. Bwriad hyn yw sicrhau bod gan y Penaethiaid fynediad rhwydd at y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol o ran rhannu pryderon ac hefyd i ymateb i ofynion gan y Cyfarwyddwr.

Atebolrwydd y Cyfarwyddwr (para 30 – 33)

30. Mae'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol yn atebol i pennaeth gwasanaeth cyflogedig, a thrwyddo efo i'r cyngor, am gyflawni swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol yr awdurdod lleol yn effeithiol. Rhaid i'r pennaeth gwasanaeth cyflogedig a'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol gael amser cyfarfod rheolaidd yn rhan o'r perthynas atebolrwydd.
31. Os caiff gwasanaethau eu darparu mewn partneriaeth, y cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol sy'n atebol o hyd am gyflawni swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol.
32. Rhaid i'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol godi ymwybyddiaeth o'i swyddogaeth ymysg cynghorwyr. Mae hynny'n cynnwys codi ymwybyddiaeth o sut y gall cynghorwyr, gan gynnwys pwyllgorau craffu a'r aelodau arweiniol perthnasol, gynorthwyo'r swyddogaeth a dwyn deiliad swyddi i gyfrif, gan gynnwys yng nghyswllt llunio'r adroddiad blynyddol. Rhaid i'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol sicrhau y ceir ymrwymadau clir sy'n nodi pa wybodaeth y dylai cynghorwyr ddisgwyl ei chael ynghylch y modd y caiff swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol penodol eu cyflawni ac ynghylch gweithgareddau ehangach i hyrwyddo llesiant pobl sydd ag anghenion o ran gofal a chymorth.
33. Rhaid i'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol:
 - Sicrhau bod y pennaeth gwasanaeth cyflogedig, y fim gweithredol a chynghorwyr yn gallu cael y cyngor a'r wybodaeth broffesiynol orau, ddiweddaraf am bob agwedd ar wasanaethau gofal a chymorth;
 - Rhoi sicrwydd i'r pennaeth gwasanaeth cyflogedig a chynghorwyr bod swyddogaethau statudol a bennwyd i'r

awdurdod wedi'u cyflawni, a bod gwybodaeth reoli briodol a chofnodion cywir yn cael eu cadw;

- Sicrhau bod prosesau effeithiol ar waith ar gyfer rheoli perfformiad;
- Adnabod blaenoriaethau, heriau a risgiau ar draws pob agwedd ar wasanaethau cymdeithasol, gan gynnwys meysydd lle ceir cyd-ddibyniaeth rhwng asiantaethau ac amgylchiadau lle mae problemau staffio'n effeithio ar allu'r cyngor i gyflawni ei gyfrifoldebau statudol, a chynghori cynghorwyr yn eu cylch;
- Briffio'r pennaeth gwasanaeth cyflogedig a chynghorwyr ynghylch achosion a phroffil uchel a materion eraill sy'n debygol o beri pryder i'r cyhoedd;
- Cynghori cynghorwyr ynghylch strategaethau ar gyfer gwella dulliau o ymyrryd, darparu gwasanaethau, ymarfer a defnyddio adnoddau.

34. Mae pennod 3 yn egluro swyddogaeth y cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol o safbwynt gweithio mewn partneriaeth drwy'r byrddau partneriaeth rhanbarthol a'r Byrddau Diogelu.

➤ **Trefniadau Cyngor Gwynedd ar gyfer ymateb i'r uchod**

Fel sydd wedi nodi eisoes, mae gan y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol sawl fforwm lle gall godi materion gyda'r Prif Weithredwr. Mae cyfarfodydd wythnosol Tim Rheoli Corfforaethol yn eu lle a hefyd cyfarfodydd un i un bob chwech i wyth wythnos. Yn ogystal, mae gan y Prif Weithredwr drefniadau gwaith agored sydd yn sicrhau bod gan y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol fynediad ato unrhyw adeg os oes angen.

Mewn perthynas a sicrhau bod aelodau etholedig yn deall Rôl y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol, mae'r canlynol yn bodoli:-

- *Bydd y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn cyflwyno yn flynyddol Adroddiad Blynyddol i'r Cyngor Llawn. Fel rhan o'r digwyddiad hyn, mae'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn egluro ei rôl ac yn gosod allan prif ddyletswyddau'r rôl i'r aelodau.*
- *Bydd y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn cyfarfod gyda'r Cadeirydd ac Is-Gadeirydd o'r Pwyllgor Craffu perthnasol i amlinellu beth yw'r prif faterion o bwys o fewn y maes gofal. Bydd y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn cynnwys yn hyn materion sydd angen sylw y craffwyr o ran cefnogaeth i'r rôl a hefyd o ran dal materion i*

gyfri. Bydd er enghraifft yr Adroddiad Blynyddol y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol ac Aseiad Blynyddol yr AGGCC yn cael ei anfon at y drefn craffu am ystyriaeth. Bydd y broses yma yn cynnwys yr ystod eang o ddyletswyddau sydd gan y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol, gan gynnwys yr agweddau o hybu llesiant yr unigolion hynny gydag anghenion gofal a chefnogaeth.

- Bydd y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn diweddarau'r Prif Weithredwr a'r aelodau i newidiadau sydd yn digwydd i Ddeddfau perthnasol neu wybodaeth perthnasol arall. Bydd yn gwneud hyn drwy gyfrwng cyfarfodydd anffurfiol neu ffurfiol fel sydd yn briodol.

Bydd y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn defnyddio gwybodaeth rheolaethol a dangosyddion perfformiad cenedlaethol er mwyn monitro gweithrediadau a pherfformiad, gan gynnwys perfformiad yn erbyn gyllidebau a gofynion ariannol. Mae sawl cyfrwng ple mae'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn derbyn gwybodaeth a sicrwydd:-

- Mae'n mynychu Timau Rheoli Adrannol er mwyn derbyn sicrwydd o hyn.
- Derbyn gwybodaeth ac adborth gan y ddau Bennaeth perthnasol yn y cyfarfodydd Tîm Statudol (sydd yn cyfarfod bob 6-8 wythnos).
- Derbyn aseiad risg/aseiad llywodraethu gan y ddau Bennaeth sydd yn crynhoi y meysydd sydd angen sylw a beth yw'r cynlluniau gweithredu ar gyfer ymateb.
- Monitro cyflawniad prif feysydd strategol drwy y Paneli Cyflawni perthnasol a chodi unrhyw ddatblygiadau perthnasol gyda'r aelodau cabinet perthnasol.
- Monitro penodol o'r maes diogelu parthed agweddau corfforaethol eu natur o fewn y Panel Strategol Diogelu.
- Aelod o'r Bwrdd Rhanbarthol Diogelu Plant a'r Bwrdd Rhanbarthol Diogelu Oedolion a drwy hynny yn gallu sicrhau bod unrhyw wersi o ddigwyddiadau yn cael eu hymgorffori mewn ymarfer.

Fel rhan o'r Tîm sydd yn cefnogi'r Cabinet, mae'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn gallu adnabod a chynghori arweinyddiaeth lefel uchaf y Cyngor ar y blaenoriaethau, sialensiau a risgiau sydd yn bodoli yn y maes gofal cymdeithasol. Mae hyn yn amlwg yn cynnwys unrhyw risgiau gall godi o ran materion staffio, boed rhain yn

faterion staffio uniongyrchol neu gan ddarparwyr neu asiantaethau allanol.

O bryd i'w gilydd mae achosion proffil uchel yn codi. Y drefn yw bod y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn sicrhau bod y Prif Weithredwr, Arweinydd y Cyngor, Is-Arweinydd y Cyngor, Aelodau Cabinet perthnasol yn ymwybodol o'r achos. Er mwyn i'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol fod yn ymwybodol, mae trefniadau mewn lle i sicrhau fod swyddogion yn deallt eu bod angen dyrchafu materion o'r fath i sylw'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn syth.

Rheoleiddwyr (para 35-36)

35. Rhaid i'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol arwain a chynorthwyo gwaith ymgysylltu a chydweithredu parhaus ag arolygiaethau a rheoleiddwyr gan bob un o swyddogion yr awdurdod lleol yng nghyswllt paratoi a chynnal unrhyw adolygiadau o berfformiad swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol yr awdurdod lleol, ac unrhyw wasanaethau gofal a chymorth eraill a ddarperir yn ardal yr awdurdod lleol. Mae hynny'n cynnwys sicrhau bod arolygiaethau a rheoleiddwyr yn cael yr holl wybodaeth berthnasol.
36. Yn rhan o'i atebolrwydd, rhaid i'r cyfarwyddwr statudol adrodd wrth y cyngor ynghylch manylion unrhyw adroddiad arolygu neu reoleiddio ar berfformiad gwasanaethau cymdeithasol yr awdurdod lleol. Rhaid bod hynny'n cynnwys egluro pa gamau gweithredu priodol a gymerir, mewn ymateb i'r adroddiad, er mwyn gwella gwasanaethau sy'n hyrwyddo llesiant pobl ag anghenion o ran gofal a chymorth neu er mwyn atal anghenion o'r fath rhag datblygu neu arafu'r graddau y maent yn datblygu. Yn ogystal, dylai'r cyfarwyddwr gyfrannu at y trefniadau llywodraethu cyffredinol sydd gan yr awdurdod lleol (a'i bartneriaid).

➤ Trefniadau Cyngor Gwynedd ar gyfer ymateb i'r uchod

Mae'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn glir o'r angen i sicrhau bod rheoleiddwyr yn derbyn y wybodaeth sydd angen arnynt i gyflawni eu dyletswyddau. Bydd trefniadau yn cael eu rhoi yn eu lle ar gyfer cyfarfod ffurfiol gyda'r prif rheoleiddwyr o fewn y maes gofal, sef yr AGGCC, dwywaith y flwyddyn. Gelwir y cyfarfodydd hyn yn

“cyfarfodydd Adolygu Perfformiad”. Mae cyfarfodydd cyswllt yn cael eu cynnal, lle mae'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol ynghyd a'r Penaethiaid yn bresennol. Yn y cyfarfod Mis Mawrth fydd disgwyliad i cadeirydd neu is gadeirydd y pwyllgor craffu perthnasol fynychu o leiaf rhan o'r cyfarfod. Yn y cyfarfod Mis Medi, fydd disgwyliad i'r aelodau cabinet perthnasol fynychu o leiaf rhan o'r cyfarfod.

Pwrpas y cyfarfodydd adolygu perfformiad yw ystyried ac adolygu cynnydd yn erbyn blaenoriaethau strategol yr awdurdod, yn unol a'r Ddeddf a'r fframwaith canlyniadau cenedlaethol, gan gynnwys amcanion gwella a nodwyd mewn unrhyw arolygiad perthnasol neu drwy waith craffu rheolaidd o berfformiad yr awdurdod lleol. Bydd cyfarfodydd adolygu perfformiad hefyd yn darparu adborth ar weithgaredd ymgysylltu lleol AGGCC.

Yn ogystal, mae angen i'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol gyflwyno ei Adroddiad Blynyddol i'r Cyngor Llawn yn amserol. Disgwylir i hyn ddigwydd mor fuan a phosib ar ôl diwedd y flwyddyn yr adroddir arni, gan wrth gwrs ystyried amserlen pwyllgorau y Cyngor.

Llesiant (para 37-42)

37. Mae adran 5 y Ddeddf yn mynnu bod yn rhaid i bob person geisio hyrwyddo llesiant pobl y mae arnynt angen gofal a chymorth, a gofalwyr y mae arnynt angen cymorth, wrth arfer eu swyddogaethau dan y Ddeddf.
38. Mae'r dyletswyddau holl gyffredinol eraill a nodir yn adran 6 yn mynnu bod yn rhaid i bob person sy'n arfer swyddogaethau dan y Ddeddf ystyried barn, dymuniadau, teimladau, nodweddion, diwylliant a chredoau unigolyn. Yn ogystal, rhaid iddynt hyrwyddo a pharchu urddas yr unigolyn a'i gynorthwyo i gymryd rhan mewn penderfyniadau sy'n effeithio arno. Mae hynny'n golygu cynorthwyo a grymuso'r unigolyn i leisio barn drosto'i hun neu gael rhywun a all wneud hynny ar ei ran.
39. O safbwynt oedolion, rhaid i bersonau ddechrau gyda'r rhagdybiaeth mai'r oedolyn sydd yn y sefyllfa orau i farnu ei lesiant ei hun, a rhaid iddynt hyrwyddo annibyniaeth yr oedolyn pryd bynnag y bo'n bosibl. Rhaid i hynny gael ei ymgorffori mewn ymarfer er mwyn i bobl fod yn bartneriaid cyfartal wrth i'w gofal gael ei ddylunio a'i ddarparu. Rhaid i awdurdodau lleol ystyried

barn, dymuniadau a theimladau pobl wrth eu hadnabod, eu hasesu a'u cynorthwyo i sicrhau llesiant.

40. O safbwynt plant, rhaid i bersonau hyrwyddo magwraeth y plentyn yn ei deulu, i'r graddau y mae gwneud hynny'n gyson a hyrwyddo llesiant y plentyn. Rhaid i awdurdodau lleol ystyried barn, dymuniadau a theimladau personau sydd a chyfrifoldeb rhiant dros blentyn dan 16 oed, i'r graddau y mae gwneud hynny'n gyson a hyrwyddo llesiant y plentyn ac i'r graddau y mae gwneud hynny'n rhesymol ymarferol.
41. Mae adran 7 yn mynnu bod yn rhaid i bob person sy'n arfer swyddogaethau dan y Ddeddf roi sylw dyladwy i Egwyddorion y Cenhedloedd Unedig ar gyfer Pobl Hyn a Chonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn. Mae'r cod ymarfer a gyflwynwyd dan Ran 2 y Ddeddf yn rhoi dyletswydd ar awdurdodau lleol i roi sylw dyladwy i Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl Anabl wrth arfer swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol yng nghyswllt pobl y mae arnynt angen gofal a chymorth a gofalwyr y mae arnynt angen cymorth.
42. Mae'r cod ymarfer ar gyfer Rhan 2 y Ddeddf yn nodi'r manylion ynghylch dyletswyddau i hyrwyddo llesiant pobl y mae arnynt angen gofal a chymorth, a dyletswyddau holl gyffredinol eraill.
43. Rhaid i'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol ystyried y ddyletswydd llesiant a dyletswyddau holl gyffredinol eraill sy'n ymwneud a'r modd y mae'r awdurdod lleol yn arfer pob un o'i swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol. Rhaid i'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol ddangos arweinyddiaeth strategol o safbwynt sicrhau bod yr holl wasanaethau gofal a chymorth a ddarperir yn ardal yr awdurdod lleol yn ceisio hyrwyddo llesiant pawb sydd ag anghenion o ran gofal a chymorth. Mae hynny'n cynnwys cyfrifoldeb cyffredinol am ddiwallu'r anghenion o ran gofal a chymorth a nodwyd ar gyfer dinasyddion byddar/ddall. Bydd hynny'n golygu sicrhau bod yr holl wasanaethau gofal a chymorth yn gweithio gyda phobl i'w grymuso i gyfrannu at sicrhau eu llesiant eu hunain gyda'r lefel briodol o gymorth a gwasanaethau. Rhaid i'r cymorth gael ei ddarparu'n unol a'r chwe safon ansawdd a ddisgrifir yn y cod ymarfer mewn perthynas a mesur perfformiad gwasanaethau cymdeithasol, a gyflwynwyd dan y Ddeddf. Mae'r safonau ansawdd yn disgrifio'r gweithgareddau awdurdodau lleol sy'n

cyfrannu at gyflawni canlyniadau llesiant fel y nodir yn y datganiad llesiant.

➤ **Trefniadau Cyngor Gwynedd ar gyfer ymateb i'r uchod**

Mae'r Cyngor wedi cydnabod y gofyn ychwanegol sydd yn ofynnol o fewn y Ddeddf yn ymwneud a llesiant. Mae'r gweithlu o fewn y maes gofal cymdeithasol wedi ac yn derbyn hyfforddiant. Bydd yr hyfforddiant yma yn cael ei loywi yn gyson, a bydd yn cyfarch ac yn hyrwyddo yr angen i ystyried llesiant pobl sydd a gofynion gofal a chefnogaeth.

Mae egwyddor sylfaenol ffordd o weithio y Cyngor, sef rhoi yr unigolyn yn ganolog i bopeth yr ydym yn ei wneud yn ategu y gofyn hwn yn amlwg yn ogystal.

Bydd y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn ymgeisio i hyrwyddo llesiant ar draws y Gwasanaethau Cymdeithasol, ac yn sicrhau fod dealltwriaeth glir a threfniadau cadarn mewn lle er mwyn ymateb yn llawn i anghenion llesiant ein trigolion.

Er bod trefniadau mewn lle er mwyn ymateb i ofynion deddfwriaethol o ran llesiant, bydd y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn herio'n barhaus llwyddiant y trefniadau hyn. Bydd y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn herio perfformiad y Gwasanaethau Cymdeithasol o ran hyrwyddo a chyfarch anghenion llesiant yn y fforymau ffurfiol perthnasol, ond hefyd yn anffurfiol wrth ymgymryd â'r swyddogaeth o ddydd i ddydd.

Cydweithredu a gweithio mewn Partneriaeth ac mewn modd integredig (para 44-48)

44. Yn aml, bydd gwella llesiant pobl ag anghenion o ran gofal a chymorth, ac atal anghenion o ran gofal a chymorth rhag datblygu neu leihau'r graddau y maent yn datblygu, yn gofyn am wasanaethau sydd y tu hwnt i'r rhai a ddarperir yn draddodiadol gan wasanaethau cymdeithasol. Yn aml, bydd angen dull gweithredu sy'n cynnwys gwasanaethau ar draws yr awdurdod lleol a gwasanaethau gan bartneriaid perthnasol eraill.
45. Rhaid i'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol arwain y gwaith o ddatblygu trefniadau effeithiol, gan gynnwys ar lefel

partneriaeth ranbarthol, er mwyn hyrwyddo cydweithredu i gyflawni'r dibenion canlynol:

- a) gwella llesiant pobl sydd ag anghenion o ran gofal a chymorth, gan gynnwys gofalwyr y mae arnynt angen cymorth;
- b) gwella ansawdd gofal a chymorth i bobl, gan gynnwys cymorth i ofalwyr;
- c) gwarchod oedolion ag anghenion o ran gofal a chymorth, sydd mewn perygl neu sy'n cael eu cam-drin neu'u hesgeuluso;
- ch) gwarchod plant sydd mewn perygl neu sy'n cael eu cam-drin neu'u hesgeuluso.

- 46. Dylai'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol sicrhau bod unrhyw broblemau'n ymwneud a chydweithredu rhwng asiantaethau ac unrhyw fylchau rhwng gwasanaethau'n cael eu hadnabod ac yn cael sylw. Er mai'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol sy'n gyfrifol am ddatblygu trefniadau effeithiol ar gyfer cydweithredu er mwyn gwella llesiant pobl sydd ag anghenion o ran gofal a chymorth, nid yw hynny'n caniatáu i bartneriaid eraill ddileu eu cyfrifoldebau a'u dyletswyddau.
- 47. Dylai'r ffaith bod y cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol yn aelod o'r fîm rheoli corfforaethol ynghyd a'r trefniadau atebolrwydd a ddiffiniwyd gydag uwch-swyddogion eraill gael eu defnyddio i hyrwyddo cydweithredu yn yr awdurdod lleol. Bydd hynny'n golygu sicrhau bod pob un o wasanaethau'r awdurdod lleol ar y cyd yn ceisio cyflawni'r dibenion uchod.
- 48. Yn yr un modd, rhaid i'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol geisio datblygu amgylchedd effeithiol ar gyfer hyrwyddo cydweithredu a phartneriaid allanol, gan gynnwys y Bwrdd Iechyd Lleol, y trydydd sector a'r sector annibynnol, yng nghyswllt pobl sydd ag anghenion o ran gofal a chymorth. Mae paragraffau 53-57 yn nodi swyddogaeth y cyfarwyddwr o safbwynt y trefniadau partneriaeth ffurfiol y darperir ar eu cyfer gan Ran 9 y Ddeddf, y gallir ei defnyddio at y diben hwnnw.

➤ **Trefniadau Cyngor Gwynedd ar gyfer ymateb i'r uchod**

Mae gweithio mewn partneriaeth yn hanfodol er mwyn sicrhau bod gofynion unigolion yn cael eu cwrdd.

Mae'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn aelod o'r Tîm Rheoli Corfforaethol a hefyd yn aelod o'r Grŵp Rheoli, sydd yn cynnwys holl Benaethiaid y Cyngor. Drwy hyn, bydd y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol sicrhau bod gan yr uwch swyddogion hyn ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o'r gofynion o'u gwasanaethau hwy ar gyfer sicrhau bod llesiant pobl sydd ag anghenion o ran gofal a cymorth eu gwella.

Mae'r Cyngor yn adnabod y trydydd sector fel un o'i brif bartneriaid, ac yn sicr o fewn y maes hwn mae cyfraniad y trydydd sector yn amhrisiadwy. Mae gan y Cyngor drefniadau o gysylltu yn ffurfiol gyda chynrychiolwyr o'r trydydd sector drwy y Grŵp Cyswllt Trydydd Sector, a mae Compact ffurfiol yn amlinellu yr amcanion a threfniadau o gwmpas hyn. Mae'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn aelod llawn o'r Grŵp Cyswllt yma, ynghyd a nifer o aelodau'r Cabinet.

Mae'r Cyngor a'r Bwrdd Iechyd yn bartneriaid allweddol ar y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ac maent yn adnabod y meysydd hynny lle mae angen iddynt weithio ar y cyd i gyflawni nodau llesiant. Er nad yw'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn aelod o'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, mae yn gallu dylanwadu ar y cyfeiriad drwy y Pennaeth Gwasanaeth Cyflogedig.

Mae yna cydnabyddiaeth bod angen cydweithio agos iawn o fewn y maes hwn, ac mae Fforwm Sirol wedi ei sefydlu er mwyn sicrhau bod gweithredu fwy lleol yn digwydd. Mae cylch gorchwyl ar gyfer y Fforwm Sirol wedi ei gytuno a bydd yn adrodd i'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ar gynnydd yn erbyn y prif feysydd o gydweithio.

O ran trefniadau rhanbarthol, mae'r cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol ar hyn o bryd yn aelod o Grŵp Arweinyddiaeth Rhanbarthol a bydd yn aelod o'r Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol (gweler Rhan 9 o'r Ddeddf) wedi iddo gael ei sefydlu.

Rôl y Cyfarwyddwr Arweiniol ar gyfer Gwasanaethau Plant a Phobl Ifanc (para 49-51)

49. Mae adran 27 Deddf Plant 2004 yn mynnu bod awdurdodau lleol yn penodi cyfarwyddwr arweiniol ar gyfer gwasanaethau plant a phobl ifanc er mwyn cydgysylltu a goruchwyllo trefniadau i wella llesiant plant yn ardal yr awdurdod lleol. Diben y swyddogaeth hon yw hyrwyddo hawliau plant, a gallir ei chysylltu ag unrhyw gyfarwyddwr priodol yn y tîm rheoli corfforaethol, gan gynnwys y cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol.

50. Mewn awdurdodau lle caiff swydd y cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol a swydd y cyfarwyddwr arweiniol ar gyfer gwasanaethau plant a phobl ifanc eu dal ar wahân, bydd rhywfaint o orgyffwrdd rhwng y ddwy swyddogaeth. Bydd y cyfarwyddwr arweiniol ar gyfer gwasanaethau plant a phobl ifanc yn ceisio mynd i'r afael ag anghenion pob plentyn o ran llesiant. Rhaid i'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol ganolbwyntio ar wella llesiant plant sydd ag anghenion o ran gofal a chymorth yn benodol a chanolbwyntio ar warchod plant rhag niwed.
51. Rhaid i unigolion sy'n ymgymryd a'r ddwy swyddogaeth dan sylw gysylltu a'i gilydd ac yn ffurfiol yn unol a threfniadau a ddiffiniwyd. Dylid adolygu effeithiolrwydd y trefniadau hyn fel y bo angen.

➤ **Trefniadau Cyngor Gwynedd ar gyfer ymateb i'r uchod**

Mae'r swydd Cyfarwyddwr Arweiniol ar gyfer Gwasanaethau Plant a phobl ifanc a'r swydd y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn cael eu dal ar wahân o fewn y Cyngor. Mae'r ddwy swyddogaeth yn cael eu dal gan un o'r Cyfarwyddwyr Corfforaethol.

Bydd y ddau gyfarwyddwr corfforaethol gwrdd yn ffurfiol bob 2 fis er mwyn trafod y meysydd dan sylw. Bydd hefyd cyfle i'r ddau drafod y maes o fewn trefniadau y Tîm Rheoli Corfforaethol gyda'r pennaeth gwasanaeth cyflogedig yn bresennol.

Integreiddio a Gweithio mewn Partneriaeth (para 52 - 56)

52. Mae'r canllawiau ynghylch trefniadau partneriaeth a gyflwynwyd dan Ran 9 y Ddeddf yn egluro sut y mae'n rhaid i awdurdodau lleol a Byrddau Iechyd Lleol weithio gyda'i gilydd, ynghyd a phartneriaid eraill, i gynllunio gwasanaethau gofal a chymorth integredig ar sail ranbarthol a sicrhau bod gwasanaethau o'r fath yn cael eu darparu. Mae Rheoliadau'n darparu ar gyfer y byrddau partneriaeth rhanbarthol canlynol:

- Bwrdd Rhanbarthol Caerdydd a'r Fro
- Bwrdd Rhanbarthol Cwm Taf
- Bwrdd Rhanbarthol Gwent
- Bwrdd Rhanbarthol Gorllewin Cymru

- Bwrdd Rhanbarthol Powys
- Bwrdd Rhanbarthol Gogledd Cymru – Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr a'r awdurdodau lleol canlynol: Ynys Môn, Conwy, Sir Dinbych, Sir y Fflint, Gwynedd a Wrecsam
- Bwrdd Rhanbarthol Bae'r Gorllewin

53. Rhaid i'r person a benodwyd yn gyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol pob awdurdod lleol a sefydlodd y bwrdd partneriaeth rhanbarthol, neu gynrychiolydd a enwebwyd, fod yn aelod o'r Bwrdd.
54. Mae angen sicrhau bod ansawdd y wybodaeth a roddir i byrddau partneriaeth rhanbarthol yn ddigonol i'w galluogi i weithredu'n effeithiol. Yn yr un modd, dylai'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol sicrhau bod gwybodaeth gan y bwrdd partneriaeth rhanbarthol yn dangos yn glir sut y mae unrhyw swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol wedi'u cyflawni.
55. Rhaid i'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol sicrhau bod ei bwrdd partneriaeth rhanbarthol perthnasol yn hwyluso ac yn hyrwyddo cydweithredu er mwyn gwella canlyniadau a llesiant pobl y mae arnynt angen gofal a chymorth, gan gynnwys gofalywyr y mae arnynt angen cymorth.
56. Yn ogystal, rhaid i'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol sicrhau bod y cydweithredu rhanbarthol hwn yn arwain at effeithiolrwydd ac effeithlonrwydd gwell o safbwynt darparu gwasanaethau gofal a chymorth i fynd i'r afael a'r anghenion o ran gofal a chymorth, ac anghenion gofalywyr o ran cymorth, a nodwyd yn yr Adroddiad Asesiad Poblogaeth. Mae gan byrddau partneriaeth rhanbarthol ran allweddol i'w chwarae o safbwynt dod a phartneriaid ynghyd i benderfynu, gan ymgynghori a defnyddwyr gwasanaeth, ble y bydd darparu gwasanaethau gofal a chymorth mewn modd integredig yn sicrhau'r budd mwyaf i bobl yn eu rhanbarth.

➤ **Trefniadau Cyngor Gwynedd ar gyfer ymateb i'r uchod**

Bydd y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn aelod o'r Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol yn unol a'r gofyn o fewn Rhan 9 o'r Ddeddf ac yn gweithredu i wireddu'r gofynion uchod.

Dull ataliol ar gyfer gofal ac anghenion cefnogaeth (para 57-59)

57. Rhaid i'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol sicrhau bod yr awdurdodau lleol a'u partneriaid yn datblygu dull strategol o atal anghenion o ran gofal a chymorth. Mae'n hanfodol nad yw gwasanaethau gofal a chymorth yn aros tan y bydd pobl mewn argyfwng cyn ymateb.
58. Mae'r cod ymarfer ar gyfer Rhan 2 y Ddeddf yn egluro'r gofynion yn adrannau 14 a 15 i awdurdodau lleol a Byrddau Iechyd Lleol gynnal asesiad poblogaeth o anghenion o ran gofal a chymorth; ac i awdurdodau lleol ddarparu neu drefnu ystod o wasanaethau ataliol. Rhaid i'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol sicrhau bod gwasanaethau ataliol yn cael eu darparu neu'u trefnu yn benodol er mwyn mynd i'r afael a'r anghenion o ran gofal a chymorth a nodwyd gan yr asesiad poblogaeth.
59. Bydd sicrhau bod diwylliant ataliol yng nghyswllt gofal a chymorth yn cael ei ymgorffori ar draws yr awdurdod lleol, a'r adran gwasanaethau cymdeithasol yn benodol, yn gofyn am arweinyddiaeth ar draws yr awdurdod lleol gan bob prif swyddog, ac yn bennaf gan y cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol.

➤ Trefniadau Cyngor Gwynedd ar gyfer ymateb i'r uchod

Mae gan y Cyngor weledigaeth o roi Pobl Gwynedd yn ganolog i'r oll maent yn eu gwneud, a drwy wneud hynny mae sicrhau dull ataliol ar gyfer gofal ac anghenion cefnogaeth yn greiddiol i'r meddylfryd hyn. Nid yw pobl eisiau dod i fod yn ddibynnol ar wasanaethau statudol, ac felly mae ffocws ein gwaith o fewn y maes yn sicrhau bod diwylliant ataliol yng nghyswllt gofal a chymorth yn cael ei ymgorffori ar draws y Cyngor.

Mae'r term "Ffordd Gwynedd" wedi ei ddefnyddio ar gyfer egluro hyn wrth staff o fewn y Cyngor. Mae'r holl arweinwyr o fewn y Cyngor, yn swyddogion ac yn aelodau etholedig yn ceisio arddel yr ymddygiadau priodol ar gyfer sicrhau bod y newid hwn yn digwydd. Mae'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn rhan o hyn yn amlwg ac yn defnyddio ei drefniadau adrodd, megis yr Adroddiad Blynyddol, er mwyn pwysleisio hyn.

Bydd y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn sicrhau fod trefniadau cadarn mewn lle er mwyn gwneud y defnydd gorau o'r Aseiad Poblogaeth o Anghenion. Bydd y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn sicrhau fod y Gwasanaethau Cymdeithasol yn

defnyddio gwybodaeth yr asesiad poblogaeth er mwyn cynllunio'n strategol i'r dyfodol. Bydd yr asesiad poblogaeth yn adnabod cyfleoedd i ddatblygu gwasanaethau ataliol a bydd y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn amlygu'r angen i weithredu lle'n berthnasol.

Ymgysylltu gyda Thrigolion a Chymunedau (para 60 - 63)

60. Rhaid i awdurdodau lleol gynnwys pobl y bwriedir darparu gwasanaethau gofal a chymorth neu wasanaethau ataliol ar eu cyfer, wrth ddylunio a gweithredu'r gwasanaeth dan sylw.
61. Mae'r cod ymarfer ar gyfer Rhan 2 y Ddeddf yn egluro'r gofyniad yn adran 16 sy'n rhoi dyletswydd ar awdurdodau lleol i hyrwyddo datblygiad sefydliadau dielw yn eu hardal er mwyn darparu gwasanaethau gofal a chymorth, gan gynnwys gwasanaethau ataliol. Mae'r modelau hynny yn cynnwys mentrau cymdeithasol, sefydliadau cydweithredol, trefniadau cydweithredol, gwasanaethau a gaiff eu harwain gan ddefnyddwyr, a'r trydydd sector. Mae'r gofyniad hwn yn ategu perthynas newydd rhwng yr awdurdod lleol a darparwyr gwasanaeth.
62. Rhaid i'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol, wrth nodi ystod a lefel y gwasanaethau sy'n ofynnol i ymateb i'r anghenion o ran gofal a chymorth a nodwyd gan yr asesiad poblogaeth, sicrhau y mabwysiedir dull cydweithredol o gynllunio datblygu, caffael a darparu gwasanaethau.
63. Caiff y gofyniad ynghylch gwasanaeth gwybodaeth, cyngor a chynhorthwy yn adran 17 y Ddeddf ei egluro hefyd yn y cod ymarfer ar gyfer Rhan 2. Yn ogystal, rhaid i'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol sicrhau effeithiolrwydd y gwasanaeth hwn o safbwynt y modd y mae'n cynorthwyo pobl i cyflawni eu canlyniadau llesiant.

➤ Trefniadau Cyngor Gwynedd ar gyfer ymateb i'r uchod

Mae trefniadau yn datblygu ar gyfer cyflawni y gofyn o ran cynnal asesiad poblogaeth a bydd hwn yn cael ei ddefnyddio fel sail cynllunio gwasanaethau addas ar gyfer y dyfodol. Yn ogystal bydd trefniadau yn cael eu datblygu ar gyfer sicrhau bod gwasanaethau gwybodaeth, cyngor a chynhorthwy yn addas i bwrpas ac yn cyd-fynd a datblygiadau eraill perthnasol fel y newid sydd yn digwydd ar hyn o bryd yn y maes pobl hyn.

Y ffocws ar holl wasanaethau yw cynorthwyo pobl i gyflawni eu canlyniadau llesiant.

Diogelu (para 64 - 69)

64. Mae pawb yn gyfrifol am ddiogelu plant ac oedolion sydd mewn perygl o gael eu cam-drin neu'u hesgeuluso. Fodd bynnag, rhaid i'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol ddangos arweinyddiaeth er mwyn sicrhau bod trefniadau diogelu effeithiol ar waith yn yr awdurdod lleol a chan bartneriaid perthnasol.
65. Rhaid i'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol oruchwylio'n gyson y modd y caiff systemau diogelu plant ac oedolion yn yr awdurdod lleol eu gweithredu, eu monitro a'u gwella, a rhaid iddo adrodd ynghylch hynny yn gyson wrth y cynghorwyr.
66. Rhaid i drefniadau a ddiffiniwyd gyda swyddogion eraill yn yr awdurdod lleol, yn enwedig y pennaeth gwasanaethau oedolion a'r pennaeth gwasanaethau plant, fod yn glir ynghylch y trefniadau dirprwyo ac adrodd sy'n ymwneud a materion diogelu.
67. Mae Canllawiau Statudol ynghylch Rhan 7 y Ddeddf yn egluro'r gofynion ar gyfer Byrddau Diogelu Plant a Byrddau Diogelu Oedolion.

Dyma yw'r ardaloedd Byrddau Diogelu:

- Caerdydd a'r Fro
 - Bwrdd Rhanbarthol Cwm Taf
 - Gwent
 - Canolbarth a Gorllewin Cymru
 - Gogledd Cymru
 - Bae'r Gorllewin
68. Rhaid i Byrddau Diogelu Plant a Byrddau Diogelu Oedolion gynnwys cynrychiolydd a statws digon uchel o bob un o'r awdurdodau lleol sydd yn ardal y Bwrdd. Mae hynny yn cynnwys y cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol, ymhlith pobl eraill. Yn absenoldeb y cyfarwyddwr, caniateir i swyddog arall sy'n dderbyniol i'r cyfarwyddwr ac sydd a statws digon uchel fynychu'r Bwrdd yn ei le.

69. Mae pob partner yn gyfrifol i'r un graddau am arfer swyddogaethau Byrddau Diogelu; nid yw hynny yn swyddogaeth benodol ar gyfer awdurdod lleol. Rhaid i'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol hybu dulliau effeithiol o weithio mewn partneriaeth a sicrhau bod dyletswyddau diogelu'n cael eu cyflawni'n effeithiol ac mewn modd cydweithredol gan Byrddau Diogelu. Mae'r dyletswyddau hynny yn cynnwys rhai sy'n ymwneud a:

- Chyfrannu at adolygu a datblygu polisiau a gweithdrefnau i ddiogelu plant ac oedolion sydd mewn perygl
- Codi ymwybyddiaeth o achosion o gam-drin, esgeuluso a niweidio mewn ardal Bwrdd
- Adolygu'n rheolaidd pa mor effeithiol yw mesurau diogelu lleol
- Cynnal Adolygiadau Ymarfer Plant ac Adolygiadau Ymarfer Oedolion a sicrhau bod gwersi'n cael eu dysgu ohonynt
- Dosbarthu gwybodaeth am arfer gorau a gwaith dysgu'n ymwneud a diogelu
- Sicrhau bod ymarferwyr ar draws pob partner diogelu'n cael hyfforddiant priodol ynghylch diogelu neu'n gallu cael gafael ar hyfforddiant o'r fath
- Sicrhau y ceir trefniadau effeithiol a ddeallir ac a hyrwyddir ar gyfer adrodd ynghylch plant ac oedolion yr amheuir eu bod mewn perygl o gael eu cam-drin neu'u hesgeuluso.

➤ **Trefniadau Cyngor Gwynedd ar gyfer ymateb i'r uchod**

Mae'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn aelod llawn o'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol Oedolion a'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol Plant. Mae'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol wedi adnabod Pennaeth Adran Plant y Cyngor fel yr uwch swyddog arweiniol o fewn y maes diogelu yn ogystal a bydd y pennaeth hyn yn sicrhau, fel sydd yn bosib, ei mewnbwn cyson ar y ddau Bwrdd Rhanbarthol hyn.

Mae'r Cabinet wedi sefydlu trefniadau mewnol ar gyfer arwain a rheoli materion diogelu corfforaethol, ac er mwyn rhoi pwyslais priodol iddo wedi sefydlu Panel Strategol Diogelu. Mae aelod o'r Cabinet yn cadeirio'r Panel yma, ond yn cael ei chefnogi gan y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol. Bwriad y Panel Strategol Diogelu yma yw cynorthwyo'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol i sicrhau ei bod yn gallu cyflawni ei dyletswyddau drwy amlygu camau gweithredu angenrheidiol. Mae adroddiadau cyson yn mynd o'r Panel yma i'r aelodau Cabinet drwy drefniadau monitro perfformiad, a mae

adroddiad ffurfiol yn cael eu cyflwyno i sylw'r Cabinet dwy waith y flwyddyn.

Ar lefel mwy gweithredol ac achosion unigol, mae'r Cyfarwyddwr Corfforaethol yn cynnal trafodaethau ffurfiol gyda'r Pennaeth Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd a Phennaeth Adran Oedolion drwy y cyfarfodydd Tîm Statudol. Yn y cyfarfodydd hyn bydd cyfle i'r uwch swyddogion drafod materion o bwys a rhwystrau neu faterion o bryder. Mae cylch llywodraethu/rheoli risg yn cael ei gyflwyno gan y ddau bennaeth i sylw'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn chwarterol.

Mae trefniadau rheoli perfformiad arferol adran hefyd yn eu lle a bydd cyfle i'r penaeithiaid godi materion o bwys o'r wybodaeth hyn. Mae hefyd gofyn i unrhyw un sydd yn adnabod mater o bryder yn y maes diogelu ei ddod i sylw y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn syth.

Plant a'u Teuluoedd (para 70 - 71)

70. Mae cynorthwyo teuluoedd i aros gyda'i gilydd, drwy ganolbwyntio ar ymyrraeth gynnar a chamau atal ar draws pob gwasanaeth a ddarperir ar gyfer plant a'u teuluoedd, yn allweddol i alluogi plant i gael y canlyniadau gorau posibl. Rhaid i'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol ddarparu arweinyddiaeth a dangos strategaeth i reoli risg yn hyderus, a rhaid iddo gydweithredu'n effeithiol a'r ystod lawn o bartneriaid er mwyn gweithio gyda theuluoedd sydd ar 'gyrion gofal', gan wneud yn siŵr bod anghenion yn cael eu hasesu'n gywir a'u diwallu er mwyn sicrhau mai dim ond y plant iawn a gaiff eu lletya ar yr adeg iawn.
71. Mae'r cod ymarfer ar gyfer Rhan 6 y Ddeddf yn nodi fframwaith cynhwysfawr o gymorth ar gyfer y plant hynny nad yw eu teuluoedd yn gallu gofalu amdanynt mwyach ac y mae angen iddynt gael gofal gan awdurdod lleol. Rhaid i'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol sicrhau bod trefniadau strategol ar waith i alluogi cydweithredu ar draws yr awdurdod lleol a gyda phartneriaid er mwyn gallu darparu gwasanaethau gofal a chymorth yn effeithiol ar gyfer pobl plentyn sy'n derbyn gofal. Rhaid i'r trefniadau alluogi gwaith cynllunio sy'n ymdrin a phob agwedd ar lesiant y plentyn, gan gynnwys anghenion o ran iechyd a datblygiad, sefydlogrwydd a pharhauster, a chyrrhaeddiad

addysgol, ac sy'n canolbwyntio ar wella canlyniadau ar gyfer plant sy'n derbyn gofal.

➤ **Trefniadau Cyngor Gwynedd ar gyfer ymateb i'r uchod**

Mae newidiadau strwythurol eithaf diweddar wedi lleoli gwasanaethau plant a phobl ifanc gydag un pennaeth o fewn y Cyngor, sef Pennaeth Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd. Mae hefyd aelod cabinet yn arwain ar y maes Plant a Phobl Ifanc. Bwriad gwneud hyn oedd er mwyn sicrhau bod y ffocws o ran ymyrraeth gynnar a chamau atal yn cael eu cymryd.

Bydd y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn sicrhau arweinyddiaeth yn y maes hwn ac yn sicrhau hefyd fod perthynas waith agos gyda Pennaeth Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd - hynny er mwyn ymdrin â materion strategol a gweithredol.

Bydd y Cyfarwyddwr Corfforaethol yn cynnal trafodaethau ffurfiol gyda'r Pennaeth Adran Plant yn y cyfarfodydd Tîm Statudol. Yn y cyfarfodydd hyn bydd cyfle i'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol a'r Pennaeth Adran Plant a chefnogi Teuluoedd drafod achosion unigol, materion o bwys, rhwystrau neu faterion o bryder. Bydd y Pennaeth yr Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd yn cyflwyno cylch llywodraethu/rheoli risg yn chwarterol i'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol.

Mae Panel Rhiant Corfforaethol yn ei le o fewn y Cyngor er mwyn ceisio sicrhau bod holl anghenion y plant hynny nad yw eu teuluoedd yn gallu gofalu amdanynt mwyaf ac y mae angen iddynt gael gofal gan awdurdod lleol yn cael eu cwrdd. Mae'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn aelod llawn o'r Panel Rhiant Corfforaethol ac yn gallu sicrhau bod trefniadau strategol ar waith i alluogi cydweithredu ar draws yr awdurdod lleol a gyda phartneriaid.

Datblygiad y Gweithlu (para 72 -79)

72. Mae gan y cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol swyddogaeth darparu arweinyddiaeth er mwyn hybu safonau uchel ar draws y gweithlu gofal a chymorth, gan gynnwys y sector preifat a'r trydydd sector.
73. Rhaid i'r cyfarwyddwr sicrhau bod cynllun gweithlu sector cyfan ar waith, sy'n nodi mesurau i sicrhau gweithlu digon mawr, medrus, diogel a phwrpasol er mwyn hyrwyddo llesiant pobl ag anghenion

o ran gofal a chymorth, ac sy'n sicrhau bod y mesurau dan sylw'n cael eu gweithredu. Mae hynny yn cynnwys mesurau sy'n ymdrin a recriwtio a chadw, archwilio hanes pobl cyn eu cyflogi, cofrestru, gwobrwyo, mynd i'r afael a pherfformiad gwael, llwybrau o ran gyrfa, cymhwysedd a gofynion o ran cymwysterau, cymysgedd sgiliau, anghenion o ran hyfforddiant, ymarfer sy'n seiliedig ar dystiolaeth, cydymffurfio a chodau ymarfer a chyfrannu i ddata ynghylch y gweithlu.

74. Dylid darparu'r arweinyddiaeth strategol hon yn rhan o'r gwaith o ddatblygu trefniadau effeithiol ar gyfer gweithio mewn partneriaeth, fel y disgrifir ym mharagraffau 53 i 57. Fodd bynnag, rhaid i'r cyfarwyddwr nodi'n glir nad yw hynny yn rhyddhau asiantaethau a darparwyr eraill o'u cyfrifoldebau unigol hwy o ran cynllunio a datblygu'r gweithlu.
75. Dylai'r cyfarwyddwr hyrwyddo dysgu cydweithredol gan y gweithlu drwy rwydweithiau a chydberthnasau a chyrrff eraill. Mae hynny yn cynnwys gweithio gyda darparwyr addysg a hyfforddiant, megis cyrrff addysg uwch, i sicrhau eu bod yn gallu darparu hyfforddiant perthnasol ac effeithiol a chefnogi gweithlu cymwys.
76. Un o swyddogaethau hollbwysig y cyfarwyddwr yw sicrhau bod ymddygiad cadarnhaol o ran arweinyddiaeth yn cael ei ddatblygu drwy y gwasanaeth. Wrth weithio gyda chyrrff proffesiynol, mae angen arweinyddiaeth glir i hyrwyddo diwylliant o ddysgu parhaus, ymarfer sy'n seiliedig ar dystiolaeth, ac atebolrwydd proffesiynol. Mae'r cyfarwyddwr yn esiampl i eraill a dylai hyrwyddo'r gwaith o ddatblygu'r ymddygiad a'r sgiliau hyn ymysg rheolwyr gwasanaeth.
77. Dylai swyddogaeth y cyfarwyddwr o safbwynt darparu arweinyddiaeth yng nghyswllt datblygu'r gweithlu yn yr awdurdod lleol gael ei chynnwys yn y trefniadau gweithio a ddiffiniwyd, fel y disgrifir ym mharagraffau 26 i 27. Yn rhan o'i swyddogaeth fel uwch-arweinydd corfforaethol, rhaid i'r cyfarwyddwr sicrhau bod gan yr awdurdod lleol bolisiau holl-gyffredinol ynghylch personél a gwaith recriwtio diogel, sy'n ategu'r angen am weithlu gofal cymdeithasol i ddarparu gwasanaethau gofal chymorth effeithiol. Mae hynny yn cynnwys sicrhau bod y gweithwyr cymdeithasol a gyflogir yn cael eu cofrestru gyda'r corff rheoleiddio yng Nghymru er mwyn sicrhau cysylltiad cryf rhwng cyflogwyr a rheoleiddwyr.
78. Rhaid i'r cyfarwyddwr gynghori cynghorwyr, partneriaid a darparwyr eraill os yw diffygion o ran y gweithlu'n rhwystro capasiti

yr awdurdod lleol i gyflawni cyfrifoldebau statudol, a rhaid iddo nodi'r camau gweithredu sy'n angenrheidiol i gywiro'r diffygion hynny.

79. Yn unol a'r fframwaith strategol Mwy na Geiriau, bydd cyfarwyddwyr gwasanaethau cymdeithasol yn sicrhau bod strategaeth recriwtio a chadw effeithiol ar waith er mwyn sicrhau'r capasiti i ddarparu swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol yr awdurdod lleol drwy gyfrwng y Gymraeg. Bydd gallu'r sector annibynnol a'r trydydd sector i ddarparu gwasanaethau yn Gymraeg yn cael ei ystyried hefyd pan fydd gwasanaethau'n cael eu comisiynu neu'u prynu ar gontract ganddynt.

➤ **Trefniadau Cyngor Gwynedd ar gyfer ymateb i'r uchod**

Mae ansawdd a chynaliadwyedd gweithwyr o fewn y sector gofal yn holl bwysig a mae gan y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol sawl adnodd i geisio sicrhau bod y flaenoriaeth cywir yn cael ei rhoi i'r maes.

Mae Uned Cefnogi a Datblygu'r Gweithlu yn bodoli ac wedi ei lleoli o fewn yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant. Mae'r tîm yma yn gyfrifol am faterion hyfforddi y sector gyfan a hefyd am gynllunio materion datblygol ar gyfer y gweithlu, gan gynnwys rhagweld meysydd o angen a phroblemau sgiliau a recriwtio. Mae'r tîm yma yn adrodd drwy eu rheolwr i'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol a hefyd ar gael i fynychu'r Tîm Statudol yn unol a'r angen. Yn ogystal a hyn, ac fel rhan o drefniadau'r Tîm Statudol, bydd Pennaeth Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd a'r Pennaeth Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant yn cyflwyno Cylch Llywodraethu / Cofrestr Risg bob chwarter blwyddyn. Wrth gyflwyno'r Cylch Llywodraethu / Cofrestr Risg, bydd disgwyl iddynt roi sylw penodol i holl ystyriaethau 'Datblygu'r Gweithlu'.

Trwy'r dulliau hyn felly bydd unrhyw risgiau yn cael eu hamlygu i'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol, ble bydd modd wedyn cytuno ar unrhyw weithred.

Yn ogystal mae'r Uned Cefnogi a Datblygu'r Gweithlu yn gweithio mewn cyd-destun rhanbarthol ac mae Bwrdd Gweithlu Rhanbarthol yn rhoi cefnogaeth strategol ychwanegol i'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol ar faterion o bwys. Ymddengys bellach bod y Llywodraeth yn annog yn gynyddol fwy o faterion i gael eu ymdrin yn rhanbarthol. O fewn y cyd-destun hyn mae materion cysylltiol fel y gweithlu maes iechyd yn cael eu trafod.

O ran y gweithlu proffesiynol, mae'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol yn cwrdd a phrif arweinwyr Prifysgol Bangor er mwyn trafod agweddau a datblygiadau o fewn y cwrs MA Gwaith Cymdeithasol. Mae'r berthynas hon yn holl bwysig er mwyn sicrhau cynaliadwyedd y gweithlu i'r dyfodol a hefyd yn amlwg argaeledd gweithwyr sydd yn gallu'r Gymraeg yn rhugl.

O ran trefniadau comisiynu a chontractio, mae gan y Cyngor drefniadau o ran sicrhau bod darparwyr yn recriwtio staff sydd yn gallu'r Gymraeg i lefel briodol ar gyfer y swydd. Bydd y trefniadau hyn cael eu monitro a bydd y wybodaeth yma ar gael i'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol. Bydd y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol hefyd yn monitro os yw'r nifer hyn yn ddigonol i ddiwallu anghenion sydd wedi codi o'r asesiad poblogaeth.

Adroddiad Blynyddol (para 80 - 90)

80. Rhaid i'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol baratoi a chyhoeddi adroddiad blynyddol ynghylch y modd y mae swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol yr awdurdod lleol yn cael eu hymarfer. Rhaid i'r adroddiad blynyddol hwn gael ei gyhoeddi cyn gynted ag sy'n rhesymol ymarferol ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol.
81. Rhaid i'r adroddiad blynyddol werthuso perfformiad yr awdurdod lleol o safbwynt y modd y mae wedi cyflawni ei swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol yng nghyswllt y flwyddyn dan sylw, a rhaid iddo gynnwys y gwersi a ddysgwyd. Yn ogystal, rhaid iddo nodi amcanion ar gyfer hyrwyddo llesiant pobl y mae arnynt angen gofal a chymorth, a gofalwyr y mae arnynt angen cymorth, ar gyfer y flwyddyn sydd i ddod.
82. Dylai'r adroddiad blynyddol gael ei gyflwyno mewn modd sy'n nodi sut y mae'r awdurdod lleol wedi cyrraedd y chwech safon ansawdd ar gyfer canlyniadau llesiant, a ddisgrifir yn y cod ymarfer mewn perthynas a mesur perfformiad gwasanaethau cymdeithasol, a gyflwynwyd dan adran 145 y Ddeddf.
83. Rhaid i'r adroddiad blynyddol nodi sut y mae'r awdurdod lleol wedi hyrwyddo llesiant pobl y mae arnynt angen gofal a chymorth, a gofalwyr y mae arnynt angen cymorth, a nodwyd yn yr Adroddiad

Asesiad Poblogaeth a luniwyd ynglŷn ag ardal yr awdurdod lleol hwnnw.

84. Rhaid i'r adroddiad blynyddol gynnwys manylion am y graddau y mae'r awdurdod wedi gweithredu'n unol a'r gofynion perthnasol mewn cod sy'n ymwneud ag asesu anghenion unigolyn yn unol a Rhan 3 a diwallu anghenion dan Ran 4.
85. Yn ogystal, rhaid i'r adroddiad blynyddol nodi sut y mae'r awdurdod lleol wedi cyflawni'r gofynion perthnasol mewn cod ymarfer, er mwyn darparu'r canlynol:
 - Sicrwydd o safbwynt trefniadau strwythurol yn yr awdurdod lleol, sy'n galluogi gwaith llywodraethu da ac atebolrwydd cryf
 - Sicrwydd o safbwynt dulliau effeithiol o weithio mewn partneriaeth drwy fyrddau partneriaeth
 - Sicrwydd o safbwynt trefniadau diogelu
 - Gwybodaeth am berfformiad o safbwynt ymdrin a chwynion a sylwadau ac ymchwilio iddynt
 - Ymateb i unrhyw arolygiadau a cynhelir yng nghyswllt swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol.
86. Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i ddarparu gwasanaethau iechyd, gwasanaethau cymdeithasol a gwasanaethau gofal cymdeithasol o safon sy'n canolbwyntio ar anghenion defnyddwyr. Mwy na Geiriau yw fframwaith strategol Llywodraeth Cymru ar gyfer gwireddu'r nod hwnnw. Felly, yn yr adroddiad blynyddol, mae'n ofynnol i gyfarwyddwyr gwasanaethau cymdeithasol ddarparu'r wybodaeth ddiweddaraf am y ddarpariaeth sydd ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg a'r modd y maent yn gweithredu Mwy na Geiriau.
87. Mae'n bwysig bod barn defnyddwyr gwasanaeth ynghylch y modd y mae'r awdurdod lleol wedi cyflawni ei swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol yn cael ei chynnwys yn yr adroddiad blynyddol. Rhaid i bobl, gan gynnwys plant, sydd a phrofiad o ddefnyddio gwasanaethau gofal a chymorth, a rhieni plant sydd ag anghenion o ran gofal a chymorth, a gofalwyr yn ardal yr awdurdod lleol gael eu cynnwys yn y broses o lunio adroddiad blynyddol. Yn ogystal, dylai hynny gael ei ddangos gan y wybodaeth statudol am berfformiad y mae'n rhaid i bob awdurdod lleol ei chasglu, fel y nodir yn y cod ymarfer mewn perthynas a mesur perfformiad gwasanaethau cymdeithasol, yn flynyddol. Mae hefyd yn bwysig bod darparwyr allanol ac

asiantaethau partner yn cyfrannu eu barn am ansawdd dulliau o weithio mewn partneriaeth. Rhaid i'r adroddiad blynyddol nodi sut y mae'r awdurdod lleol wedi ymgysylltu a phobl wrth lunio'r adroddiad. Dylai'r adroddiad blynyddol adlewyrchu profiadau darparwyr gwasanaeth a defnyddwyr gwasanaeth.

88. Mae adroddiadau blynyddol yn ffordd allweddol y gall awdurdodau lleol ddangos atebolrwydd i ddinasyddion, ac felly dylent fod yn hygyrch i bobl, gan gynnwys defnyddwyr gwasanaeth. Dylai'r cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol sicrhau nad yw adroddiadau blynyddol yn rhy hir a'u bod yn cael eu hysgrifennu mewn modd clir a chryno.
89. Er mwyn sicrhau atebolrwydd effeithiol, rhaid i'r adroddiad blynyddol gael ei gyflwyno i'r cyngor gan y cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol.
90. Rhaid i gopi o'r adroddiad blynyddol a gyhoeddwy gael ei anfon at Weinidogion Cymru. Rhaid i'r adroddiad fod ar gael ar wefan yr awdurdod lleol hefyd.

➤ **Trefniadau Cyngor Gwynedd ar gyfer ymateb i'r uchod**

Mae trefniadau yn eu lle i'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol gyflwyno ei adroddiad blynyddol i'r Cabinet a'r Cyngor Llawn. Mae pob ymgais i wneud hyn yn y cyfarfod cyn yr Haf, sydd yn dilyn diwedd y flwyddyn ariannol - bydd copi hefyd ar gael ar gyfer trefniadau craffu.

Bydd yr agweddau uchod o ran cynnwys yn cael eu hymgorffori o fewn yr adroddiad a bydd cyfeiriad at faterion ee Mwy na Geiriau hefyd wedi eu cynnwys.

Bydd copïau o'r adroddiad ar gael ar wefan y Cyngor a bydd wedi ei anfon, yn unol a'r gofyn, i reoleiddwyr a'r Llywodraeth.

Cymwyseddau sydd angen gan y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol (para 91)

91. Ni chaniateir i awdurdod lleol benodi person yn gyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol iddo oni bai ei fod yn fodlon bod y person hwnnw wedi dangos y gyfres iawn o gymwyseddau rhyngberthynol sy'n diffinio'r wybodaeth, y sgiliau a'r ymddygiad

sy'n ofynnol gan y swyddogaeth. Yn gyffredinol, mae'r cymwyseddau hyn yn gyson a Model Ymddygiad Grŵp Arwain y Gwasanaeth Cyhoeddus yng Nghymru.

Rhinweddau Craidd

Hunanyrwybyddiaeth a dysgu

- Y gallu i ddangos gweledigaeth, creadigrwydd, hyblygrwydd, blaengaredd a deallusrwydd emosiynol gan fabwysiadu agwedd eangfrydig at gyfleoedd dysgu a datblygu ar ei gyfer ei hun ac ar gyfer pobl eraill
- Ymrwymiad i sicrhau bod pob gwasanaeth a phob person ar draws pob sector sy'n ymwneud a darparu gwasanaethau gofal a chymorth yn datblygu'n barhaus

Awydd i sicrhau canlyniadau a chydnerthedd

- Profiad sylweddol ym maes rheoli a darparu gwasanaethau gofal a chymorth effeithiol
- Gwybodaeth am gyd-destun deddfwriaethol a strwythurol gwasanaethau gofal cymdeithasol yng Nghymru, yn enwedig Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014
- Parodrwydd i'w ddwyn ei hun i gyfrif, a dwyn pobl eraill i gyfrif, am y modd y caiff canlyniadau eu cyflawni

Gweithio yn y dyfodol

Hyrwyddo blaengaredd a newid

- Y gallu i ddarparu arweinyddiaeth broffesiynol gre, a'r gallu i sicrhau ac ysbrydoli newid a gwelliant drwy fod yn ddylanwadol, bod yn agored a chyfathrebu'n effeithiol
- Y gallu i gymryd camau rhagweithiol i hyrwyddo a hwyluso integreiddio a chydweithredu rhwng gwasanaethau iechyd a gwasanaethau cymdeithasol er mwyn sicrhau canlyniadau gwell i bobl sydd ag anghenion o ran gofal a chymorth

Chyfeiriad strategol

- Gwybodaeth a phrofiad ym maes cynllunio a datblygu'r gweithlu, a dealltwriaeth dda o bwysigrwydd effeithiol ym mhob sector
- Y gallu i ddwyn pobl a gwasanaethau i gyfrif drwy sicrhau bod llif a systemau gwybodaeth, llinellau adrodd a dulliau archwilio proffesiynol ac archwilio rheolaeth ar waith

Cydweithio ag eraill

Meithrin cydweithredu a phartneriaeth

- Y gallu i hyrwyddo dulliau effeithiol o weithio mewn partneriaeth, gan gyfrannu at ddatblygu atebion cydweithredol a lunnir ar y cyd rhwng y sector gyhoeddus, y sector annibynnol a'r trydydd sector wrth gynllunio a darparu gwasanaethau sy'n gwneud yn fawr o arbenigedd ac adnoddau
- Y gallu i wneud penderfyniadau strategol sy'n seiliedig ar dystiolaeth er mwyn datblygu gwasanaethau gofal a chymorth effeithiol mewn modd cydweithredol
- Y gallu i fod yn hyblyg ac yn barod i addasu werth arwain, a pharodwydd i ddysgu oddi wrth eraill er mwyn gwella'r ddarpariaeth o ran gwasanaethau

Sgil ac ymwybyddiaeth wleidyddol

- Dealltwriaeth o weithio, a phrofiad o weithio, ar lefel uwch mewn cyd-destunau gwleidyddol cenedlaethol a lleol sy'n atebol i'r cyhoedd
- Gwybodaeth dda am amgylchedd gweithredol mudiadau yn y sector annibynnol a'r trydydd sector sy'n darparu gwasanaethau gofal a chymorth

Cyflawni

Canolbwyntio ar ddinasyddion a gwerth

- Sicrhau bod yr awdurdod lleol a phob partner yn mabwysiadu dull gweithredu sy'n ceisio hyrwyddo llesiant pobl y mae arnynt angen gofal a chymorth, a gofalwyr y mae arnynt angen cymorth.
- Darparu arweinyddiaeth strategol er mwyn sicrhau bod pob gwasanaeth gofal a chymorth yn cael ei ddylunio a'i ddarparu mewn partneriaeth a dinasyddion a'i fod yn canolbwyntio ar alluogi dinasyddion i sicrhau eu llesiant eu hunain
- Dangos sgiliau ardderchog o safbwynt rheolaeth ariannol yng nghyswllt cyllideb yr awdurdod lleol a chyllidebau o rhennir

Rhannu arweinyddiaeth

- Y gallu i ddangos arweinyddiaeth a gaiff ei thywys gan werthoedd er mwyn sicrhau ymrwymiad staff a rheolwyr ar bob lefel i gynnal safonau uchel ac arfer da, drwy eu grymuso i ddangos uchelgais a chymryd cyfrifoldeb

➤ **Trefniadau Cyngor Gwynedd ar gyfer ymateb i'r uchod**

Mae trefniadau penodi a recriwtio prif swyddogion y Cyngor yn ymateb i'r gofyn gyda'r uchod. Mae pennaeth y gwasanaeth cyflogedig yn rhan o'r Panel Penodi Prif Swyddogion ac yn gallu rhoi arweiniad i'r aelodau etholedig ar gyfer y cymwyseddau uchod. Bydd y Panel Penodi yn ystyried canlyniadau canolfan asesu priodol fel rhan o'u proses penodi y ogystal.